

Tieteessä tapahtuu -lehti kokoaa yhteen eri tieteenalat. Se on foorumi ajankohtaisille ja yleis-
tajuksille tiedeartikkeille sekä keskustelulle tieteestä ja tiede-
politiikasta.

TOIMITUS

Päätoimittaja: Ilari Hetemäki
Toimitussihteeri (kirja-arvostelut,
ilmoitukset): Tiina Kaarela

Snellmaninkatu 13,
00170 Helsinki
Puh. (09) 228 69 227
tieteessatapahtuu@tsv.fi

TOIMITUSNEUVOSTO

Professori Johanna Arola,
päätoimittaja Ilari Hetemäki,
professori Peter Johansson
(pj.), pääsihteeri Ulla Järvi,
dosentti Anna-Kaisa Kuusisto,
yliopistonlehtori Nelli Piattoeva,
toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-
Karjalainen, ylikirjastonhoitaja
Kimmo Tuominen ja filosofian
tohtori Kaisa Välimäki.

OSOITTEENMUUTOKSET

JA TILAUKSET

tilaukset@tsv.fi
Puh. (09) 228 69 254

JULKAISIJA

Tieteellisten seurain
valtuuskunta
Painos 7 100 kpl
Ilmestyy 5 kertaa vuodessa
38. vuosikerta
Lehdestä ilmestyy myös
verkkoversio:
www.tieteessatapahtuu.fi

Seuraava numero ilmestyy
syyskuun puolivälissä.
Viimeinen aineistopäivä siihen
on 24.8.2020.

ILMOITUKSET

1/1 takakansi 550 € (4-v.)
Takakannen sisäsivu 480 € (4-v.)
Sisäsivut (4-v.) 540 €
1/1 (mv) 480 €
1/2 sivu (mv) 280 €
Myynti: puh. 0400 467 195 tai
ilmoitukset@tieteessatapahtuu.fi

ISSN 0781-7916 (painettu)
ISSN 1239-6540 (verkkolehti)

Painotalo Plus Digital,
Lahti 2020.

PÄÄKIRJOITUS

KORONAKRIISI MUUTTAA TIETEENTEON TAPOJA

Maaliskuun alussa viimeistelin Siltavuorenpenkereen työhuoneellani koelma-artikkelia, joka käsitteli saksalaistyyppisen talousajattelun vaikutusta Euroopan unioniin. Artikkelini oli lähestymistavaltaan historiallinen, mutta sen kehystys liittyi vahvasti eurokriisiin tapahtumiin.

Suurin piirtein samaan aikaan Italiasta alkoi kuulua huolestuttavia viestejä SARS-CoV-2-viruksen etenemisestä. Kävi ilmi, että puheet hie-
man tavallista kovemmassa influenssasta olivat taudin vähättelyä. Kuol-
leisuus nousi, ja erilaisia rajoituksia alettiin asettaa Euroopassa, ensin
etelässä, sitten pohjoisessa.

Ne velkaantumista ja alijäämiä koskevat taloussäännöt, joiden voi-
mistumisesta olin juuri kirjoittanut, heitettiin EU:n toimesta romkop-
paan – näin ainakin monen kommentaattorin mielestä. Kävi selväksi, että
moderni palveluvetoinen talous voidaan todella panna säppiin, mutta
sen kustannukset valtiolle ovat suuret. Valtioiden on voitava velkaant-
tua nopeasti, ja siksi ne tarvitsevat matalakorkoista lainaa. Tämä ei ole
ongelma Saksan tai Suomen kaltaisille maille, mutta se on ongelma Ita-
lialle, jonka maksukyvyttömyyttä kansainväliset luottomarkkinat hin-
noittelevat eri tavalla.

Myös monet muut saksalaistyyppisen talousajattelun ideoista – ku-
ten tiukka ero raha- ja finanssipolitiikkaan – kyseenalaistettiin johtavien
ekonomistien toimesta. Ajatukset kuluttajille suunnatusta ”helikopteri-
rahasta” tai nollakorkoisten valtionlainojen ostamisesta Euroopan kes-
kuspankin toimesta eivät olleet enää vaihtoehtoväen puuhastelua. Elet-
tiin uuden normaalin aikaa.

Tämä on vain yksi hyvin arkinen esimerkki siitä, miten korona-aika
on muuttanut tutkijan arkea. Joillakin, kuten itselläni, osa tutkimuksen
perusoleuksista muuttaa asentoa. Toiset eivät pääse arkistoon tai tut-
kimuskohteensa luo. Konferenssimatkat jäävät tekemättä. Opetuksesta
katoaa Teams-ympäristössä vastavuoroisuus.

On myös niitä, joille korona merkitsee uusien tutkimuskohteiden
syntyä, uutta dataa, kenties uusia rahoitusmahdollisuuksia. Monien pu-
helin soi ja sähköposti laulaa, kun tutkijoita kysytään poikkeuksellisen
paljon television ja radion ajankohtaisohjelmiin ja erikoislähetysiin.

Koronakriisi ei ole kuitenkaan yksinomaan biologinen tai epidemio-
loginen ilmiö. Virus on toki sama kaikkialla, mutta sen vaikutukset riip-
puvat myös niistä asioista, joita me humanistit tai yhteiskuntatieteilijät
tutkimme: sosiaalisista suhteista, kulttuurista, hyvinvoinnista tai vaika-
kapa läheisyyden osoituksista.

Rajoitusten asettaminen ei sekään ole vain oikeudellinen kysymys, vaan riippuu esimerkiksi yhteiskunnallisen luottamuksen kaltaisista ilmiöistä. Sääntöjen asettamisen kannalta yhteiskunnallinen hyväksyttävyys on avainasemassa. Ei ole sellaista poliisia, joka vahtisi käsien pesua tai turvavälien pitämistä.

Tieteen merkitys korostuu erityisesti kriisin taloudellisessa sopeutumisessa. Valtiot ovat noussemaan avainasemaan tulevina vuosina elvyttäessään taloutta tuhansilla miljardoilla euroilla. Olisi tärkeää, että myös kriittisten tutkijoiden ääni kuuluisi niissä pöydissä, joissa pelastetaan lentoyhtiötä, tehdään uusia investointeja tai vastaavasti sopeutetaan julkista sektoria.

Yliopiston sisältä käsin muodikas monitieteisyys näyttää joskus puuttumiselta yliopiston perustehtävään. Mutta samalla koronakriisi on osoittanut, että erityistieteiden tuottama ymmärrys maailmasta on kestäväää vain silloin, kun se asetuu keskusteluun muiden tieteiden ja koko yhteiskunnan kanssa.

Oma tiedekuntani, Helsingin yliopiston valtiotieteellinen, on onnistunut tässä minusta hyvin. Kollegani Hanna Wass laittoi nopealla aikataululla pystyyn Poikkeuslinjalla-ohjelman, jossa tutkijat analysoivat koronan vaikutuksia kiinnostavasti. Filosofi Antti Kauppinen on esittänyt olennaisia huomioita koronaan liittyvistä moraalisisista valinnoista. Antti Ronkaisen kansanomainen tyyli on saanut monet innostumaan poliittisesta taloudesta. Tässä vain muutama esimerkki.

Toki on myös niitäkin, jotka paheksuvat yhteiskunnallista vuorovaikutusta jonkinlaisena pakkopullana. Ehkä tärkein huomio on kuitenkin se, että yhteiskunnallinen keskustelu on aidosti jonkinlainen nollasummapeli. Jos tutkija kieltäytyy haastattelusta, tilalle otetaan joku toinen – toimittaja, pankkiekonomisti tai muu sujuvasanainen vaikuttaja. Ja siksi tilan ottaminen myös julkisuudessa on tärkeää.

Kuva: Tuukka Brunila.

Entä mitä itse tein alussa mainitun kokoelma-artikkelin kanssa? Lähetin viestiä kirjan toimittajille ja pyysin pientä lisäaikaa kehystyksen miettimiseen. Näin voi muuten toimia myös perinteisen median kanssa.

TIMO MIETTINEN

Kirjoittaja on yliopistotutkija ja projektijohtaja Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen keskuksessa.